

MJERE DVORSKE KOMORE U BEČU PROTIV OPTICAJA DUBROVAČKIH TALIRA U HRVATSKOJ OD G. 1764 DO 1772.

Bartol Zmajić

U arhivskom fondu »Hrvatski sabor« (Acta Generalium Regni Congregationum) iz g. 1764. priložen je uz dokument br. 42 stampat pod naslovom AVERTISSEMENT.¹ Na njemu su u bakrorezu prikazane reprodukcije tri vrste novca. Prva i veća prikazuje avers i revers talira dubrovačke Republike iz g. 1762, dok su na drugoj i trećoj prikazani novci grofa od Montforta, i to dvadesetica i desetica od srebra iz g. 1739. U popratnim tekstovima koji su dodani tim reprodukcijama novaca Dvorska komora u Beču obznanjuje »po najvišem nalogu« zabranu opticaja tih novaca u zemljama habzburške krune zbog loše vrste srebra od kojeg su kovani. Novci grofa od Montforta (sa sjedištem u Tettangu u Würtembergu) nisu bili u opticaju u Hrvatskoj. Dubrovački talir je uz ostali dubrovački novac bio vrlo popularno sredstvo plaćanja i izvan granica Dubrovačke Republike, pa tako i u svim krajevima Hrvatske. Zato je upozorenje koje je na stampatu obznanila Dvorska komora u Beču u vezi sa zabranom daljeg kolanja izvjesnog broja dubrovačkih talira na području kraljevine Hrvatske i Slavonije interesantno i za našu ekonomsku povijest kao i za povijest dubrovačke numizmatike. U »Avertissementu« se kaže da je neki trgovac nepoznatog imena i narodnosti pustio g. 1764. u Beču u opticaj 70 komada dubrovačkih talira koje su vlasti zaplijenile i zatim »valvirale« (ispitale) u Glavnom kovničkom uredu (Hauptmünzamt) u Beču. Tom prilikom je utvrđeno, da se u njemu uz srebro nalazi i 30% drugih kovina. Komora je ovim »upozorenjem« izričito zabranila opticaj spomenutih novaca u zemljama habzburške krune zbog njihove male vrijednosti kao i zato što nisu bili uvršteni među strane novce kojima je »patentom« bio dozvoljen opticaj.

Dubrovački talir koji je na Avertissementu Dvorske komore u Beču izvrsno reproduciran poznat je u dubrovačkoj numizmatici pod imenom »vižlin«,² dok se u dopisu carice Marije Terezije naziva »Imperialis Ragusanus«.³ Milan Rešetar, poznati naš slavist i najveći autoritet na području dubrovačke numizmatike, kaže o dubrovačkom taliru ovo: »Dubrovačkih talira imamo dvije vrste: jedan su kovali g. 1725—1743 i ima

¹ 764 Gral. Reg. Congr. No. 42.

² Rešetar Milan: Dubrovačka numizmatika, I (historički) dio, Sremski Karlovci 1924, st. 65—66.

³ Bilj. br. 1.

sprijeda poprsje sv. Vlaha, a drugi g. 1743—1779 s idealnim poprsjem dubrovačkog kneza.«⁴ Ovom drugom tipu pripadaju novci koji su spomenuti u Avertissementu iz g. 1764. Dok je stariji tip talira narod nazvao bradatom po bradatoj glavi sv. Vlaha na aversu toga novca, drugi je, pored službenog naziva tallaro-rettorale (tal.), u narodu dobio neobičan naziv »vižlin.«⁵ U Italiji je zvan Ragusina.⁶ Smisao riječi vižlin pokušavali su rastumačiti naši filolozi. Daničić prvi dovodi tu riječ u vezu s vižletom (psom prepeličarom).⁷ Rešetar se s time ne slaže ističući s pravom da na tom novcu ni na aversu kao ni na reversu nema ni vižleta ni ikakve druge životinje, nego je na njemu uvijek poprsje dubrovačkog kneza, odnosno grb Dubrovačke Republike.⁸ Rešetar je postavio prilično iskonstruiranu hipotezu da je dubrovački talir dobio ime po nizozemskom taliru iste veličine, na kojemu je prikazan mršavi lav kojeg su Dubrovčani smatrali vižletom, pa je po toj zabuni u tumačenju lika prenesen taj naziv na kasniji dubrovački talir.⁹ Čini mi se mnogo sretnijim tumačenje značenja te riječi koje je dao Franjo Miklošič a s kojim se složio i Vladimir Mažuranić. Prema tom tumačenju naziv vižlin je potekao iz njemačke riječi »Weissling«, što bi u prijevodu značilo »bijeli novac.«¹⁰ Upravo začuđuje da minuciozni i hiperkritički Rešetar nije uočio to vrlo uvjerljivo Miklošičevo tumačenje. Da je naziv vižlin bio vrlo ustaljen kod Dubrovčana, svjedoče dva francuska izvora, u kojima se dubrovački taliri s poprsjem kneza zovu vizelini (1766), odnosno vislini (1787).¹¹

Vižlin je za dubrovačku kovnicu bio najvažniji i najkorisniji novac (Rešetar)¹², drugi po veličini među dubrovačkim novcima uopće. G. 1743. izmijenjen je lik na aversu dubrovačkog talira. Mjesto poprsja sv. Vlaha nalazi se od tada na njemu poprsje dubrovačkog kneza. Odlukom Senata od 2. VI 1743. određeno je da kovničari kuju nove talire u vrijednosti od jednog i po dukata, što je naznačeno i na reversu toga novca. Vrijednost 1½ dukata bila je ravna vrijednost 5 perpera ili 60 dinarića, a težina vižlina iznosila je 28,1 do 28,9 grama.¹³ Novi vižlin nije se kovao za državni račun, nego za potrebe trgovaca.¹⁴ To je vjerojatno i dovelo do povremenog pogoršavanja, odnosno smanjivanja čistoće toga na Balkanu inače renomiranog novca, pa dosljedno tome i do obrambenih miera Austrijske komore. Poprsje dubrovačkog kneza koje je prikazano na aversu vižlina ispod teksta Avertissementa spada u najfinije izrađene portrete talirske grupe evropskih novaca XVIII stoljeća. Najstariji katalog u kojem su reproducirani dubrovački novci izdan je, prema Rešetaru, u Beču g. 1769. U njemu je prikazana slika vižlina iz g. 1765.¹⁵ U velikom djelu znamenitog njemačkog numizmatičara mađarskog podrijetla Davida Samuela v. Madajja (1709—1780) »Vollständiges Thalerkabinet...«, koje je

⁴ Rešetar: O. c., str. 64.

⁵ Rešetar: O. c., str. 64.

⁶ Isti, O. c., str. 64.

⁷ Isti, O. c., str. 65.

⁸ Daničić Đuro: Osnove srpskog i hrvatskog jezika, Biograd 1876, str. 151.

⁹ Rešetar: O. c., str. 65.

¹⁰ Mažuranić Vladimir: Prinosi za hrvatski pravno-povjestni rječnik, Zagreb 1908—1922, str. 1582. citira prema Miklošiču: Etymologisches Wörterbuch der slawischen Sprachen, Wien 1876.

¹¹ Rešetar: O. c., str. 64.

¹² Rešetar: O. c., str. 498.

¹³ Isti, O. c., str. 450—451.

¹⁴ Isti, O. c., str. 455.

¹⁵ Isti, O. c., str. 19—20. Catalogue des monnaies en argent du cabinet Imperial.

izišlo u Königsbergu u tri dijela g. 1765—1767, opisan je i dubrovački vižlin,¹⁶ a u Rešetarovoj »Numizmatici« njegov se opis nalazi u II knjizi pod brojem 2790.¹⁷

Već spomenuti Avertissement nalazio se u prijepisu originalnog dopisa koji je carica Marija Terezija 28 XI 1764. uputila iz Beča tadanjem hrvatskom banu grofu Franji Nadasdyju, u kojemu mu naređuje da objavi Avertissement na području svoje banske jurisdikcije da bi se još jednom spriječilo kolanje tih »lakih talira« na našem području.¹⁸ Već 1. i 23. XII 1764. ban Nadasdy šalje hrvatskim županijama tipizirane okružnice u kojima se citira spomenuti kraljevski reskript. U okružnici se dubrovački imperijali (vižlini) nazivaju vrlo lošim novcima, te se županijama naređuje objava njihove »devalvacije.« U prvoj okružnici govori se o zabrani kolanja tih talira od lošeg srebra kao i o najstrožoj opomeni da ih pučanstvo ne prima. U drugoj se pak pored dubrovačkih talira spominju i novci grofa od Montforta.¹⁹ Pod istim brojem nalaze se u prilogu dopisi plemićkog suca Virovitičke županije Ignjata Feldera, datirani u Osijeku (26. IV 1765), Josipa Odobašića i Emerika Madarasza, malih sudaca iz Virovitice, te Ladislava Mesterhazyja, velikog suca iz Virovitice (sva tri dopisa datirana su 29. IV 1765).²⁰ Svi ti dopisi uz male razlike u tekstu objavljuju da su spomenuti županijski službenici, svaki na svom području, objavili carski reskript o zabrani kolanja dubrovačkih talira. Dok su, dakle, veliki i mali suci na području slavonskih županija razmjerno brzo izvršili naloge carice, odnosno bana, Županijska skupština Zagrebačke županije na svom zasjedanju od 23. IV 1765. reagirala je na carski reskript sporije. Uzimajući na znanje bansku naredbu u vezi s tim predmetom, Skupština se u nastavku osvrnula na drugo bolno pitanje novčanog područja Hrvatske, naime na povlačenje iz opticaja sitnog srebrnog novca koji se u odluci županije naziva »legirte Schied Münzc« (sitan novac male finoće, jer je plemenitoj kovini primiješana neplemenita).²¹ Taj novac pojavio se u Hrvatskoj potkraj XVII i na početku XVIII stoljeća uslijed nestašice sitnog novca, osobito starog denara, koji je zbog svoje kvalitete u Hrvatskoj bio obljubljen. Zbog toga su inozemni trgovci na sajmovima u Hrvatskoj počeli plaćati sitnim srebrnim novcem, osobito dubrovačkim dinarićima loše metalne legure. Pošto se na teritoriju Hrvatske pojavila velika množina takvog novca te izazvala poremećaj u novčanom opticaju i u susjednim pokrajinama (Štajerska i Kranjska), zatražila je Austrijska komora od Hrvatskog sabora da se opticaj toga novca na području Hrvatske sasvim zabrani. Hrvatski sabor se nije mogao složiti s tom mjerom, nego je predlagao da se ta zabrana odgodi dok se ne nađe zamjena za taj sporni novac.²² Time je započeo spor između Austrijske komore i Hrvatskog sabora, koji je trajao preko 30 godina. Definitivno je riješen odlukom Komore da se do 1. X 1765. spomenuti novac povuče iz opticaja. U jednoj odluci Sabora u kojoj se moli dalje kraće produženje odgode povlačenja iz sasvim tehničkih raz-

¹⁶ Isti, O. c., str. 20.

¹⁷ O. c., II (opisni) dio, Beograd — Zemun 1925, str. 265.

¹⁸ Vidi priloge br. 1 i 2.

¹⁹ Vidi priloge br. 3 i 4.

²⁰ Vidi prilog br. 5.

²¹ Vidi prilog br. 6.

²² Herkov Zlatko: Horvacki novac — Hrvatska novčana jedinica XVIII. stoljeća, Zagreb 1952, P. o. iz »Starine«, knj. 44, str. 132.

loga, spominje se izričito »minor alba Ragusaea moneta.«²³ Pitanje potpunog povlačenja iz opticaja dubrovačkog talira, odnosno vižlina, nije ni kasnijih godina potpuno skinuto s dnevnog reda. To svjedoči nalog bana Franje Nadasdyja kojim 26. XII 1771. Županijskoj skupštini Virovitičke županije dostavlja upozorenje Cesarsko-kraljevske dvorske komore za novčarske i rudarske poslove. U njima se, pored ostalih stranih novaca koje dopis zove »exoticae pecuniae«, izričito zabranjuje unošenje dubrovačkih vižlina, koji se ovdje nazivaju »talleri Ragusaei«. Zatim se navode mjere koje vlasti trebaju poduzeti u slučaju da naiđu na takav novac kod trgovaca. Te su mjere osobito oštre ako su takvi novci potajno uneseni u zemlju. U tim slučajevima vrši se zapljena. Ovaj raspis objavljen je na posebnoj skupštini Virovitičke županije, održanoj 8. i idućih dana mjeseca siječnja g. 1772. u Osijeku.²⁴ Na temelju te objave naredila je Skupština svim područnim velikim i malim sucima Virovitičke županije da oglase gornju odluku u svojim kotarevima. Dana 8. i 9. III veliki suci Josip Sutlić i Ivan Gludovac te mali suci Juraj Salopek, Ivan Mesaroš i Ivan Martinović javljaju Virovitičkoj županiji da su u svojim kotarevima, odnosno gospoštijama Osijek, Đakovo, Valpovo, Voćin i Našice objavili narodu banski nalog. Sličan postupak zabrane i objavljivanja pučanstvu proveden je i u drugim hrvatskim županijama.²⁵

Drugih dokumenata o zabrani opticaja dubrovačkih talira nisam pronašao, no vjerojatno je da u tom pitanju nije došlo do promjena, budući da je Carska komora u Beču bila »u duhu prosvijećenog apsolutizma« principijelno protiv daljeg kolanja bilo kakvog inozemnog novca na teritoriju kojim je vladala kuća Habsburg, što npr. najbolje dokazuje zabrana računanja u venecijanskom novcu (srebrne lire), koja je provedena na Rijeci g. 1781.²⁶

Zahvaljujući Avertissementu kojim se zabranjuje opticaaj dubrovačkog vižlina a na kojemu je dodana njegova izvrsna reprodukcija, sačuvan nam je najstariji do sada poznati likovni prikaz toga lijepog dubrovačkog novca.

PRILOZI:

1.

Maria Theresia Dei Gratia Romanorum Imperatrix Germaniae Hungariae Bohemiae Dalmatiae, Croatiae Sclavoniaeque Regina Apostolica Archi Dux Austriae & C.

Spectabilis ac Magnifice Comes Fidelis nobis sincere Dilecte. Hic adjacentia Imperialium Ragusanorum istic erogatorum & ex eo quod facto eorum per valuationem periculo dispendita Quindecim Exemplaria fidelitati Vestrae fine illo benigne transmittimus, quatenus eodem per districtum Jurisdictionis suae Banalis publicare ac Universos ut a dictorum leviorum Imperialium ac-

²³ Vidi prilog br. 6.

²⁴ Vidi prilog br. 7.

²⁵ Vidi prilog br. 8.

²⁶ Kobler Giovanni: Memorie per la storia della liburnica città di Fiume II, Rijeka 1896, str. 96.

A V E R T I S S E M E N T.

Es wird auf Ihre K. K. Maj. allerhöchsten Befehl dem gesäinten Publico hiemit kund und zu wissen gemacht: Wasmassen zufolge eines an die K. auch K. K. Hofkammer von dem allhiefigen Hauptmünzamt erstatteten Berichts von einem anhero gekommenen Handelsmann etlich und 70. Stück Ragusaner-thaler allhier ausgegeben, solche jedoch angehalten, confisciret, und hierauf valviret worden seyen, worbey sich ein Verlust von 30. pro Cento ergeben hätte. Ob nun schon ohnehin

alle Münzsorten, denen nicht per Patentis der Cours ausdrücklich gestattet, generaliter sub Poena Confiscationis verboten seyen. So hat man jedennoch das gesammte Publicum mit Befugung des hierunten bergeruckten Abdrucks forhaner geringhaltigen Thalern ausdrücklich verwarnen wollen. Damit selbes weder dertel Münz annehmen, noch verausgaben, und sich also für Schaden zu hüten wissen möge. Wien den 7. Novemb. 1764.

Upozorenje Dvorske komore o zaplijenjenim dubrovačkim talirima (»vižlinima«) iz g. 1764, sa reprodukcijom »vižlina« kovanog g. 1762.

ceptatione, sibi quam diligentissime cavere debeant, more in his recepto senio comonere noverit, Eodem Fidelitas Vestra, cui de reliquis Gratia atque Clementia nostra Caesareo Regia benigne jugiterque propensa manemus.

Datum Archi Ducali Civitate nostraque Vienna Austriae Die Vigesima Octava Mensis Novembris Anno Domini Milesimo Septingentesimo Sexagesimo quarto Maria Theresia m. p. Comes Franciscus Eszterhazy m. p. Ladislaus Batta m. p.

Locus Sigilli Regii

In Titulationis Tenor

Spectabili ac Magnifico Comiti Francisco de Nadasd Perpetuo Terrae Fogaras, Regnorum nostrorum Dalmatiae Croatiae et Sclavoniae Bano, eorundem uti et confinium Colapianorum et Vunanorum Supremo capitaneo, Ordinis Nostri Militaris Majoris Crucis Equiti, Generali Campi Mareschallo unius legionis Nostrae Equestris Regiminum Banalium Colonello, Consiliario nostro actuali Intimo, Comitatum Comaroniensi Perpetuo Albensis Vero Supremo Comiti, ac Tabullae Nostrae Banalis Praesidi, Fideli Nobis sincero dilecto Ex officio.

Lectum et cum suo originali comportatum, per me Joannem Plepelich de Pleszo, I(nclytae) Tabulae Iudiciariae V. V. item Zagrabiensis et Chasmensis Capitulum ac Universitatis Nobilium Campi Turopolia Juratum notarium qua ordinate per I(nclytum) Regnum Deputationis Actuarium Idem mp.

Na poledini:

17.

28 Gb 764 emanatum

764 Grał. Reg. Congr. N^o42

comportat

Avertissement

Es wird auf ihro K. K. Maj. allerhöchstem Befehl dem gesammten Publico hiemitt kund, und zu wissen gemacht: Wasmassen zufolge eines an die K. auch K. K. Hofkammer von dem allhiesigen Hauptmünzamt erstatteten Berichts von einem anhero kommenden Handelsmann etlich und 70 Stück Ragusaner-thaler allhier ausgegeben, solche jedoch angehalten, confisciert und hierauf valviert worden seyen, worbey sich ein Verlust von 30. pro cento ergeben hätte. Ob nun schon ohnehin alle Münz-Sorten denen nicht per Patentes der Cours ausdrücklich gestattet, generaliter sub Poena Confiscationis verboten seyen. So hat man jedennoch das gesammte Publicum mit Beyfügung des hierunten beyge(d)rückten Abdrucks sothaner geringhaltigen Thalern ausdrücklich verwarnen wollen. Damit selbes weder derley Münz annehmen, noch verausgaben und sich also für Schaden zu hütten wissen möge. Wien den 7. Novemb(er) 1764.

Excellentissimi, Illustrissimi Reverendissimi, Reverendi, Honorabiles Spectabiles ac Magnifici, Magnifici Item, Egregy et nobiles Domini et Amici mihi observandissimi.

Quandoquidem Sua Sacratissima Caesareo-Regia et Apostolica Majestas in ordine ad Imperiales Ragusanos isthic arrogatos, si ex eo quod factum eorum per valvationem periculo dispendium in iis a triginta per centum compertum sit, confiscatos benigne prospicere atque juxta hic adnexum Exemplar de iis opportune etiam disponere dignata fuisset.

Eapropter penes ejusdem transmissionem Praetitulatis Dominationibus Vestris hisce de Benigno jussu Regio intimandum esse duxi, quatenus idem non modo per Gremium sui actutum pro omnium notitiam publicare verum etiam universos et singulos ut a dictorum leviorum Imperialium acceptatione sibi quam diligentissime cavere noverint, more in his recepto serio commonere haud intermittant eadem Praetitulatae Dominationis Vestrae perseverens Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Viennae 1^a Xbris
1764

Servus obligatissimus
paratissimus
Comes Franciscus
de Nadasd

4.

Excellentissimi Illustrissimi, Reverendissimi Honorabiles Spectabiles ac Magnifici Egregij et Nobiles Domini et Amici mihi Colendissimi observandissimi

Quandoquidem sua Sacratissima Caesareo-Regia, et Apostolica Majestas in consequentiam Benigni Rescripti sui Regij sub 1^a praesentis Praetitulatis Dominationibus Vestris intimati praeter attactos ibidem Imperiales Ragusanos, etiam alias Montfortensis monetae species, velut summe defectuosas, pari ratione proscribendas, clementer decrevisset:

Eapropter Praetitulatis Dominationibus Vestris de praescripto Benigno Iussu Regis ulterius intimandum esse duxi, quatenus harum quoque devaluationem, per gremium sui pro omnium notitiam more solito, publicare haud intermittans perseverens.

Prae titularum Dominationum Vestrarum

Posony 23^a decembris 1764

Servus obligatissimus paratissimus
Comes Franciscus de Nadasd

Comitatui Zagradiensi

Na poledini:
Fasc. 38
N° 794
Actorum Particularis Congregationis
18^a Martii 1765

Excellentissimis, Illustrissimis, Reverendissimis Reverendis, Honorabilibus Spectabilibus, ac Magnificis, Magnificis item Egregiis et Nobilibus N. N. supremis et vicecomitibus, judicum nobilium, et jurassoribus, toti denique Universitati Dominorum Praelatorum, Baronum, Magnatum et Nobilium Comitatus Zagradiensis, Dominis et Amicis mihi Colendissimis observandissimis

Zagrabiae

Ex officio

5.

Infrascriptus tenore praesentium fateor et recognosco. Quandoquidem Sua Excellentia Banalis Mediantibus duplicis ordinis gratiosis litteris suis primis quidem Viennae die 1^a posterioribus vero 23 Mensis Decembris 1764

Posonij emanatis, Majestatem Suam Sacratissimam tam imperiales Racusanos quam et alias juxta annexum Schema Monsfortensis Monetae Species velut summe defectuosas proscribendas clementer decrevisset, gratiosissime notificare dignata fuerit Gratosam hujusmodi notificationem concomitanter praescriptarum quoque Monetarum devaluationem in Gremio Districtus hujusce pro universorum Notitiam publicam reddiderim.

Super quo pari modo per me facta Publicatione demissam hanc Inclitae Universitati humillime substerno Relationem.

Essekini 26^a Aprilis 1765
Jos. Felder I. Cottus de Veröcse
Ordinarius Judex Nobilium
m. pa.

6.

Zupanijska skupština Zagreb (Odluke)

Acta. (23 Aprilis 1765)

Primo. Lectum publicatumque est de Dato Posony 23^a decembris 1764 Suae Excellentiae Banalis in eo ad Inclitam Comitatus Universitatem datum intimatum, quod Sua Maiestas Sacratissima in Consequentiam Benigni Rescripti Sui Regij sub 1ma attacti mensis decembris huic Universitatij Insinuatij, propter ibidem qtos Ragusanos Imperiales alias quoque Montfortensis Monetae velut summe defectuosas Species parj ratione proscribendas clementer decreverit; verum quia virtute prioris de 11^a Mensis Augusti anni recens preteriti 1764 emmanatj Benigni Edicti Regij omnes hic in cursu existentes legirte Schied Müncz Compellatae Monetae devalvatae, ac non nisi ad 1ma Mensis octobris Anni presentis cursum suum habiturae essent nec dein in Regijs Monetarijs, Salinarijs item et in Tricesimalibus officiis, citra quampiam falcidiam Moneta Cuprea permutari possent, quandoquidem permutationem hanc officia Tricesimalia difficultare observantur, ne idcirco partes hec premissarum prescripte Legirte Schied Müncz, minorisque albae Raguseae Monetae permutandarum Dreyerum Benigne disposita occasione tempore adhuc concesso frustrentur, vix eo quatenus memorata Regia officia in Sensu preallegatae Benignae Resolutionis Regiae predenotatas Monetales Specie omni indifferenter currenti Moneta ergo cujusque Liberam insinuationem permutare teneantur, ut prelibata Sua Excellentia Banalis apud Clementissimam Dominam semel gratiose interponere dignetur patrocinium ejus tempeste vius implorandum censuit Universitas.

Prothocollum congregationum Comitatus Zagrabiensis, god. 1759—1767. str. 699—700.

7.

Excellentissimi, Illustrissimi, Reverendissimi, Reverendi, Honorabiles, Spectabiles ac Magnifici, Magnifici item Egregij et Nobiles Domini nobis Colendissimi, observandissimi

Siquidem Camerae Regiae Imperiali Aulicae in Monetariis et Montanisticis innotuisset, quod certus comes a Gartenburg pro cudendis monetis in loco Jaszy artis hujus peritos operarios e Saxonia accessiri curaverit.

Ideo ad antevertendum exinde in Regnicolas redundare valens Damnum, Sua Majestate Sacratissima clementer mandante Praetitulatis Dominationibus Vestris Committitur, ut ad praecavendam Introductionem et Circulationem ejusmodi Monetarum tam ex auro, et argento quam cupro etiam confectarum necessarias dispositiones facere, Benignamque hanc Resolutionem Regiam in Gremio sui notam reddere noverint. Porro cum Ratione Moneta Turcica tam argentea quam aurea prouti etiam tallerorum Raguseorum ultra ea, quae

Praetitulatis Dominationibus Vestris hactenus intimata sunt, Altefata Sua Majestas Sacratissima clementer resolvere dignata sit, ut pro hic et nunc, donec aliud disponere clementer visum fuerit, memoratae Exoticarum pecuniarum species ne quidem per transitum ad Haereditarias Provincias induxi admittantur, verum in limitibus, ubi nimirum Insinuatio harum Pecuniarum facta fuerit, statim reinventur, casu vero in contrario, si clancularie inveherentur, confiscationis subiciantur, atque pari modalitate cum iis etiam procedatur, apud quos post effluxum quatuor septimanarum a die publicationis computandarum monetae ejusmodi intra ambitum haereditiarum Provinciarum Caesareo Regiarum deprehensae fuerint: siquidem igitur altefata Sua Majestas Benigne praeceperit ut usque praescriptum Terminum in praefatis haereditariis ditionibus reperibiles ejusmodi Exoticarum Monetarum Species inde efferantur, illi vero qui Praevaricatores talismodi subinde detexerit et denunciaverit, publicito eiusdem Nomine solita Denunciationis rata extradetur ima vero in Res monetaria ordinatis Commissariis necessaria hoc in Passu assistentia praestetur

Eapropter Benigna haec Resolutio Regia Praetitulatis Dominationibus Vestris fine eo intimatur: quatenus eandem ad antevertenda quo ex contraventione emergere possent Damna in Gremio Sui mox et indilate publicare notamque reddere ac respectivo exacte observare noverint. Datum ex Consilio in Regnis Dalmatiae Croatiae et Slavoniae Regio Varasdini, Die vigesima sexta Mensis Novembris Anno Domini Millesimo Septingentesimo Septuagesimo Primo Celebrato ad officia paratissimi

Alexander Szécsen
Comes Franciscus de Nadasd

Anno 1772 sub Particulari Die 8^a et sequenti Mensis January Eszekini celebrata Congregatione Publicatum

N° 23

8.

Infrascriptus praesentibus humillime referro, quod Anno 1772 in Superiori Camerali Civitate Eszekiensi die 8va Januarii celebrata particulari Congregatione Puncto 23to Interventam Gratosam Inclytae Universitatis Determinationem vigore Gratosi Excelsi Consilii Regii Interventi Intimati ratione Talerorum Ragusanorum et monetae Turcicae Aureae et Argenteae ne memoratae exoticarum Pecuniarum Species nec quidem per transitum ad Haereditarias Provincias induci admittantur. In Dominiis Vucsinensi quidem coram Csiro Lukics, Humensi Knezio Theodor Vudragovics, Gvozdanskensi Jovan Szamargya, Kornyasiensi, Mihajlo Jaics, Koszaniensi, Janko Csoh et Mihajlo Dimovics Vucsinensibus Graecis, Veroczensi, autem coram Jovan Bakichanin Hatinensi Andro Marics, Sopiensi Maxim Jovicsics, Mellyanensi et aliis complurimis publicaverim. Super ejusmodi publicatione hance meam humilimam Inclytae Universitati facio relationem.

Signatum Veroczae die 9^a Marty 1772
Joannes Meszaros Inclyti Comitatus Veroczensis
Vice iudex nobilium

Infrascriptus Praesentibus per vigorem fateor et recognosco, quod conformiter Gratosae Inclytae Universitatis Die 8va Mensis January Anni decurrentis 1772 Eszekini in Particulari congressu puncto 25to Interventae Determinationis Gratosi Excelsi Consilij Regij Croatici tenores Intuitu comitis Gardemberg, nec non Turcica moneta Aurea et Argentea, ac Talerorum Ragusanorum ne memoratae Exoticarum monetarum species ad Haereditarias pro-

vincias admittantur per Gremium Domini Valpo praesentibus Mikola Csallakovics, Thomo Perics, Franyo Vuxanics, Luka Antolovics, et Blax Antolovics publicaverim quare quam Inclytam Universitatem humillimam facio Relationem Verocsae Die 9 Marty 772

Georgius Szallopek
Inclyti Comitatus Veroczensis
Vice Judex nobilium

Sommario

LE MISURE DELLA CAMERA AULICA A VIENNA CONTRA LA CIRCOLAZIONE DEL TALLERO RAGUSEO IN CROAZIA NEGLI ANNI 1764—1772

Nel fondo d'archivio del »Sabor« (parlamento) Croato, che si trova nell'Archivio Croato a Zagreb e stato ritrovato in un atto che porta la segnatura A. 1764. N° 42 un allegato stampato in lingua tedesca, nel quale è una riproduzione grafica d'un tallero Raguseo coniato nell'anno 1762. Nel testo di questo avviso che si intitola »Avertissement« la Camera Aulica Austriaca spiega le cause che hanno provocato il divieto di circolazione del suddetto tallero Raguseo nel completo territorio dello Stato Absburgico.

Nella motivazione ufficiale si giustifica il divieto di circolazione per la bassa percentuale nel contenuto argenteo di questo tallero (30% d'altri metalli).

Questo tallero Raguseo, di cui esiste una riproduzione eccellente nel suaccennato avviso, si chiamava nella repubblica di Dubrovnik (Ragusa) e in altri paesi Croati »vižlin«. L'A. riporta le differenti spiegazioni colle quali si voleva chiarire il significato di questa parola d'origine oscura, accettando come la più convincente, quella degli scienziati Fr. Miklošić e Vl. Mazuranić: vižlin = Weissling (in ted.) = »moneta bianca«. L'A. dà in stile conciso informazioni sul tallero Raguseo in generale, citando poi le più vecchie pubblicazioni numismatiche in quali esso è stato accennato.

Basandosi su documenti che trattano l'istesso argomento dall'anno 1764—1772 l'A. spiega il modo di procedere della autorità della Croazia Banale nell'esecuzione di tale divieto.

L'A. in fine afferma che la riproduzione grafica dell'tallero Raguseo nell'»Avertissement« è la più vecchia che si conosce fin'ora.